

FINANSTILSYNET
THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Risikobasert tilsyn

Modul for markedsrisiko

DATO:
Mars 2022

SEKSJON/AVDELING:
BANK/BAFO

FORFATTER
THOMAS BORCH MYHRE

Innhold

1	INNLEDNING	3
2	METODIKKEN	4
3	AKSJERISIKO	6
3.1	EKSPONERING	7
3.2	RISIKOSPREDNING	8
3.3	MARKEDSLIKVIDITET	9
4	RENTERISIKO	10
4.1	EKSPONERING	12
4.2	RISIKOSPREDNING	13
4.3	MARKEDSLIKVIDITET	14
5	VALUTARISIKO	15
5.1	EKSPONERING	16
5.2	RISIKOSPREDNING	17
5.3	MARKEDSLIKVIDITET	18
6	SPREADRISIKO	19
6.1	EKSPONERING	20
6.2	RISIKOSPREDNING	21
6.3	MARKEDSLIKVIDITET	22
7	EIENDOMSRISIKO	23
7.1	EKSPONERING	24
7.2	RISIKOSPREDNING	25
7.3	MARKEDSLIKVIDITET	26

1 Innledning

Markedsrisikomodulen består av en veiledning for vurdering av finansforetakets *markedsrisikonivå* og en veiledning for vurdering av finansforetakets system for *styring og kontroll* av markedsrisiko. Dette dokumentet utgjør veiledningen for Finanstilsynets vurdering av foretakets markedsrisikonivå. Formålet med denne markedsrisikomodulen er å beskrive en benchmark-metode for vurdering av nivået på markedsrisiko i det enkelte foretak, og modulen er en retningslinje for tilsynsmessig vurdering, herunder til bruk ved stedlig tilsyn for gjennomgang av markedsrisiko i banker. Denne må ikke forveksles med vurderingen av pilar 2-krav for markedsrisiko som del av Finanstilsynets SREP, selv om det ved estimering av tapspotensial for de enkelte markedsrisikofaktorer benyttes samme stressfaktornivå som i metodikken for SREP vurderingen¹.

Den generelle metodikken som skal ligge til grunn for vurderingen er beskrevet i kapittel 2. Vurderingskriteriene for de vanligste risikotypene (aksje-, rente-, valuta- kredittspread-, og eiendomsrisiko) er nærmere beskrevet i kapittel 3, 4, 5, 6 og 7.

Evalueringen tar utgangspunkt i rapportering av markedsrisiko og kan justeres for eventuell nyere informasjon.

¹ Se Rundskriv 12/2016 Finanstilsynets praksis for vurdering av risiko og kapitalbehov Vedlegg 3: Finanstilsynets vurdering av pilar 2-krav knyttet til markedsrisiko.

2. Metodikken

Finanstilsynets metodikk for vurdering av markedsrisikonivået i et finansforetak baseres i utgangspunktet på en beregning av tapspotensialet estimert ved stresstesting av ulike risikofaktorer for posisjoner både i handelsporteføljer og bankporteføljer. En vurdering av markedsrisikonivået omfatter både porteføljenes eksponering, samt risikoen knyttet til denne eksponeringen. Eksponeringen er et mål for størrelsen på foretakets posisjoner, viss verdi påvirkes av endringer i markedsprisene. Risikoen beskriver sannsynligheten for slike endringer i markedsprisene.

Vurderingen skal foretas for alle vesentlige typer markedsrisiko banken/foretaket er eksponert for. Det er egne kapitler i modulen for aksje-, rente-, valuta-, eiendoms- og kredittspreadrisiko. Posisjoner i derivater inngår i den samlede vurderingen innenfor hver enkelt risikotype. Risiko knyttet til svekket kredittverdighet hos derivatmotparter (CVA risiko), motpartsrisiko i derivatavtaler og basisspreadrisiko skal i tillegg vurderes dersom risikoen er vesentlig. Hovedregelen er at risikovurderingen skal baseres på de markedsrisikorammene som foretaket har etablert². Vurderingen baseres på tre ulike risikofaktorer³:

1. Eksponering
2. Risikospredning
3. Markedslikviditet

Eksponering

Vurderingen for risikofaktoren Eksponering tar utgangspunkt i stresstestscenarier basert på definerte endringer i aksje-, rente-, valuta-, obligasjons-, og eiendomsmarkedene:

- Et fall i aksjemarkedene på 45 prosent
- Et parallelt skift i rentekurven på 2 prosentpoeng samt vridninger i rentekurven.
- En endring i kursen på utenlandsk valuta med 25 prosent
- Spesifiserte endringer i kredittspreader basert på ratingklasse
- Et fall i eiendomsmarkedet på 30 prosent

Ut i fra historiske markedsdata kan det argumenteres for at de valgte stress-scenariene er tilnærmet like sannsynlige innenfor en tidshorison på ett år.⁴ Ved å beregne verditapet som følger av scenariene (tapspotensialet) kan risikoen dermed uttrykkes på en sammenlignbar måte for de ulike risikotypene.

Annen markedsrisiko vil også vurderes basert på en beregning av tapspotensialet. Beregningen gjøres av foretaket.

Risikospredning og Markedslikviditet

Risikofaktorene Risikospredning og Markedslikviditet er basert på kvalitative vurderinger av markedsrisikoen i foretakets posisjoner. Vurderingen skal resultere i en klassifisering med bakgrunn i følgende gradering:

1. Lav risiko
2. Moderat risiko
3. Betydelig risiko

Risikofaktoren Risikospredning beskriver i hvilken grad foretakets posisjoner har god risikospredning (diversifisering). Foretakets posisjoner vurderes opp mot den teoretisk best mulige risikospredningen

² I vurderingen av tapspotensialet for markedsrisiko legges den potensielle risikoen som styret har åpnet for, dvs. risikoen ved full utnyttelse av eksponeringsrammene, til grunn. Det kan imidlertid være naturlig at en i tillegg gjør beregninger med basis i foretakets faktiske portefølje.

³ Med *risikofaktorer* menes her en variabel som brukes som et mål på ulike sider av posisjonenes markedsrisiko.

⁴ Se notatet "Om forutsetningene for stresstestene i markedsrisikomodulen" som forklarer grunnlaget for denne antagelsen. (Denne analysen ble først gjort i 2004 og deretter rekalibrert på data frem til utgangen av 2015. Spreadrisiko er imidlertid basert på Solvens II kalibreringen og således ikke inkludert i denne analysen.) Sannsynligheten er anslått til ca 99 prosent beregnet på basis av årsavkastninger og lange dataserier.

("verdensindeksen"). Graden av avvik fra referansen for risikospredning, f.eks. i form av konsentrasjoner mot enkeltmotparter, geografier eller sektorer, bestemmer hvilken graderingskarakter som settes.

Risikofaktoren Markedslikviditet beskriver i hvilken grad markedsrisikoen i foretakets posisjoner kan avdekkes raskt uten at dette medfører et verditap i forhold til markedsverdien. Foretakets posisjoner vurderes opp mot markedslikviditeten i et velfungerende og diversifisert marked. Graden av avvik fra referansen for markedslikviditet, f.eks. i form av posisjoner i unoterte verdipapirer eller store eierandeler i enkeltpapirer, bestemmer hvilken graderingskarakter som settes.

De tre risikofaktorene kan oppsummeres slik:

Risikofaktor	Formål med evalueringen
Eksposering	Fastslå tapspotensial ved definerte stresstestscenarier
Risikospredning	Fastslå risiko for tap som følge av manglende diversifisering
Markedslikviditet	Fastslå risiko for tap ved rask avdekking av risiko

Samlet vurdering for hver risikotype⁵

I den samlede risikovurderingen for hver risikotype må de kvalitative vurderingene som foretas under risikofaktorene Risikospredning og Markedslikviditet samordnes med risikofaktoren Eksposering. Dette gjøres ved at de ulike graderingskarakterene som fremkommer under den kvalitative vurderingen tilordnes et tapspotensial som kommer i tillegg til tapspotensialet beregnet under Eksposering. Tilleggene fastsettes som en andel av tapspotensialet under Eksposering, hvor andelen øker med graden av risiko. Den samlede risikovurderingen for en risikotype blir dermed summen av det stresstestbaserte tapspotensialet under Eksposering og tilleggene basert på de kvalitative vurderingene av Risikospredning og Markedslikviditet.

Samlet vurdering av markedsrisiko

Vurderingen av det samlede markedsrisikonivået fremkommer ved å sammenstille vurderingene. Dette gjøres ved å summere tapspotensialet for alle risikotypene. Det tas således ikke hensyn til diversifiseringseffekter mellom de ulike risikofaktorene.

Foretakenes egne beregninger

I den grad foretaket har gjort egne beregninger av markedsrisikonivået skal det parallelt med vurderingene som er beskrevet i dette dokumentet, ses hen til disse beregningene. Avviket mellom egne vurderinger og foretakets vurderinger av markedsrisikoen bør analyseres. Dette kan gi viktige innspill til gjennomgangen av foretakets system for styring og kontroll av markedsrisiko.

⁵ Hensikten med å beregne og vurdere tapspotensialet er å benytte et sett av kriterier som sikrer størst mulig grad av objektivitet og likebehandling av foretakene. Metodikken gjør det også mulig å sammenligne de ulike aktivklassene etter en felles målestokk (benchmark). Beregningene ved bruk av metodikken vil aldri kunne gi et fullt ut korrekt bilde av markedsrisikoen, og det er behov for skjønnsmessige justeringer av tapspotensialet for de enkelte risikofaktorene, aktivklassene og også for markedsrisikoen samlet. Dette kan være nødvendig bl.a. for å fange opp risikoforhold som ikke dekkes av risikofaktorene eller av metodikken. Dette kan for eksempel være innslag av ikke-lineær risiko i porteføljen. Slike skjønnsmessige justeringer bør imidlertid begrunnes i vurderingen.

3. Aksjerisiko

Aksjerisiko består av markedsrisiko knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter, inkludert derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende. Plasseringer i aksjefond og kombinasjonsfond samt eventuelle alternative investeringer som hedgefond, Private Equity fond, Venture Capital fond og Såkornfond, medregnes under aksjerisikovurderingen. Aksjer i datterforetak og aksjer som inngår i en konsolidert- eller strategisk eierposisjon i finansiell sektor, skal ikke inkluderes.

Risikofaktoren Eksponering måles som størrelsen på tapspotensialet i et stresstestscenario hvor markedsverdien av aksjene faller med 45 prosent. I vurderingen av risikofaktorene Risikospredning og Markedslikviditet foretas det påplussinger i tapspotensialet som beregnes under Eksponering.

Posisjoner i både handelsporteføljen og bankporteføljen skal inkluderes. Hovedregelen er at risikovurderingen skal baseres på de markedsrisikorammer som foretakets styre har etablert. For handelsporteføljen skal det foreligge en risikoramme⁶. For aksjeposisjoner i bankporteføljen som ikke er underlagt eksplisitte rammer, men som behandles enkeltvis av styret, kan vurderingen baseres på markedsverdien av den faktiske porteføljen på vurderingstidspunktet.

Hvis foretaket kun benytter VaR-rammer for å styre sin aksjerisiko, og rammen omfatter det all vesentligste av foretakets eksponering mot aksjerisiko, kan vurderingen baseres på denne rammen. I den grad VaR-modellen tar hensyn til de forhold som vurderes under risikofaktorene Risikospredning og Markedslikviditet, skal det ikke gis tillegg for disse faktorene. Finanstilsynet er imidlertid av den oppfatning at VaR-rammer alene ikke er tilstrekkelig måleparameter i risikostyringen, og foretakets rammestruktur bør inngå som en del av vurderingen av styring og kontroll av markedsrisiko.

Det samlede tapspotensialet for aksjerisiko defineres som summen av tapspotensialene til de tre risikofaktorene.

⁶ Ved vurdering av foretakets aksjerisiko i SREP skiller det mellom posisjoner i handelsporteføljen og bankporteføljen, ettersom handelsporteføljen inngår i pilar 1-kravet. Ved evaluering av risikonivå (eksponering) utenom SREP benyttes full rammeutnyttelse av handelsporteføljen som beregningsgrunnlag i stresstesten ved Finanstilsynets vurdering av tapspotensialet for aksjer. I tillegg benyttes markedsverdi av de faktiske aksjebeholdninger som inngår i beregningsgrunnlaget for bankporteføljen.

3.1 Eksponering

<p>Formålet med evalueringen av risikofaktoren Eksponering:</p> <p>- Fastslå tapspotensialet for aksjerisiko ved et standardisert stress-scenario.</p>	
Nødvendig informasjon	Vurderingskriterier
<p>Beregnet tap ved et generelt fall i aksjekursene på 45 prosent.</p> <p>Hovedregelen er at beregningen baseres på vedtatte rammer. For aksjeposisjoner i bankporteføljen som ikke er underlagt eksplisitte rammer, baseres vurderingen på den faktiske porteføljen.</p> <p><u>Når eksponeringen beregnes ut fra ordinære eksponeringsrammer eller faktisk eksponering:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Utgangspunktet er de overordnede rammene som vedtas av styret.⁷ • Aksjer i datterselskaper og aksjer som inngår i en konsolidert- eller strategisk eierposisjon, samt EK-bevis og aksjer i finansiell sektorselskaper, skal ikke inkluderes. • Posisjoner som ikke er styrt av rammer eller styrevedtak vurderes konservativt. • Utgangspunktet for beregning av tapspotensialet er posisjonenes markedsverdi. • Alle finansielle instrumenter med aksjerisiko inkluderes, herunder aksjefond. Videre inkluderes alternative investeringer som hedgefond, PE-fond, VC-fond og såkornfond. • Lineære derivater medregnes med verdien av underliggende instrument og ikke-lineære derivater med deltaverdien. • Alle typer short-posisjoner regnes til fradrag i eksponeringen. • Stop loss mekanismer hensyntas ikke. <p><u>Når eksponeringen beregnes ut fra VaR- rammer:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • For foretak som kun benytter VaR-modeller i sin risikostyring, kan også foretakets vedtatte VaR-rammer benyttes som utgangspunkt for vurderingen. • Dekker VaR-rammene større deler, men ikke all aksjerisiko, kan det skjønsmessig vurderes om beregningen skal baseres på VaR-rammene. Dekkes kun en mindre del av aksjerisikoen under en VaR-ramme, benyttes ordinære eksponeringsrammer eller faktisk eksponering for hele aksjerisikoen. • Utgangspunktet er foretakets faktiske overordnede VaR-rammer vedtatt av styret. Rammene må justeres slik at de viser maksimalt tap innenfor en tidshorison på ett år ved et konfidensnivå som er konsistent med det stress-scenarioet som er lagt til grunn over. 	<p>Det beregnede tapspotensialet danner utgangspunkt for tilleggene i tapspotensialet beregnet under risikofaktorene Risiko-spredning og Markedslikviditet.</p>

⁷ Det må vurderes om det må gjøres justeringer av beregningsgrunnlaget basert på foretakets definisjon av rammene.

3.2 Risikospredning

Formål med evalueringen av risikofaktoren Risikospredning: - Fastslå et tillegg i tapspotensialet for aksjerisiko som følge av manglende risikospredning.	
Nødvendig informasjon	Vurderingskriterier
<p>Informasjon som viser grad av risikospredning i forhold til eksponering i enkeltelskaper, enkeltsektorer og geografiske områder.</p> <p>Aksjeposisjoner med høy klimarisiko vurderes å øke risikoen i porteføljen, dette kan tas inn som en negativ diversifiseringseffekt i analysen.</p> <p>Utgangspunktet er etablerte rammer og retningslinjer for risikospredning.</p> <p>For foretak hvor risikofaktoren Eksponering er basert på VaR-rammer evalueres ikke risikospredningen dersom dette er dekket av VaR-modellen.</p> <p>Vurderingselementer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Graden av risikospredning vurderes i form av avvik mot en best mulig spredning mellom enkeltmotparter, sektorer og geografiske områder, representert ved Oslo Børs' Hovedindeks eller tilsvarende indekser i utlandet. • Det mest sentrale vil være usystematisk risiko (risiko som kan diversifiseres bort) i form av konsentrasjoner mot enkelte land, regioner, sektorer og selskaper. • Nivået på systematisk risiko (risiko som ikke kan diversifiseres bort) vil også kunne tillegges vekt hvis nivået på usystematisk risiko er lavt. Høy systematisk risiko følger av overvekt i selskaper med høy betaverdi, og fører til større verdiendringer enn svingningene i referanseindeksen. • Det er sentralt å avklare i hvilken grad det er etablert rammer som sikrer at investeringene har god risikospredning, som f.eks. krav til geografisk spredning, spredning på bransjenivå og maksimal plassering i enkeltelskaper. • Dersom relevante rammer ikke er etablert, kan man se noe hen til eventuelle kvalitative formuleringer om krav til risikospredning og gjøre en konservativ vurdering av den faktiske posisjonen. • Hvis det verken er fastsatt rammer eller kvalitative retningslinjer om risikospredning økes graderingskarakteren med én i forhold til en vurdering av risikospredningen i den faktiske porteføljen. 	<p>1. Lav risiko Foretakets investeringer følger indeksene i Norge eller internasjonalt, og fordelingen mellom land- og sektorindeksene reflekterer i stor grad størrelsen på markedene. Tilleggspotensial: 0 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p>2. Moderat risiko Foretakets investeringer er i stor grad diversifisert i forhold til flere vesentlige dimensjoner som enkeltelskaper, enkeltsektorer og geografiske områder, men tillater en viss grad av konsentrasjon. Tilleggspotensial: 10 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p>3. Betydelig risiko Foretakets investeringer er lite diversifisert i forhold til flere vesentlige dimensjoner som selskaper, sektorer og geografiske områder. Det foretas plasseringer som kan medføre at risikoen blir betydelig høyere enn indeksen i delporteføljer av vesentlig omfang. Tilleggspotensial: 20 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p>

3.3 Markedslikviditet

Formålet med evalueringen av risikofaktoren Markedslikviditet: - Fastslå et tillegg i tapspotensialet for risiko for tap ved rask avdekking av aksjerisiko.	
Nødvendig informasjon	Vurderingskriterier
<p>Investeringer i finansielle instrumenter med lav markedslikviditet (stor avstand mellom kjøps- og salgskurs og liten ordredybde).</p> <p>For foretak hvor risikofaktoren Eksponering er basert på VaR-rammer evalueres ikke markedslikviditet hvis dette er dekket av VaR-modellen.</p> <p>Vurderingselementer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utgangspunktet er en vurdering av etablerte rammer og retningslinjer for investeringer i finansielle instrumenter med lav likviditet. Dette kan f.eks. være krav til andel børsomsatte papirer og maksimal eierandel i enkeltselskaper. • Omsettelighet i bankporteføljen vil være et sentralt moment. • Det må vurderes om lav likviditet representerer et problem, eller om aksjerisikoen enkelt kan avdekkes ved å innta motsatte posisjoner i andre (likvide) instrumenter, herunder shortsalg og derivater. • Posisjoner av langsiktig karakter, herunder porteføljer hvor det er lite utskiftninger over tid, kan vurderes mindre konservativt. • Dersom relevante rammer ikke er etablert, kan man se noe hen til eventuelle kvalitative formuleringer om krav til markedslikviditet og gjøre en konservativ vurdering av den faktiske posisjoneringen. • Hvis det verken er fastsatt rammer eller kvalitative retningslinjer for markedslikviditet økes graderingskarakteren med én i forhold til en vurdering av markedslikviditeten i den faktiske porteføljen. 	<p><i>1. Lav risiko</i> Foretakets aksjerelaterte posisjoner er omsatt på børs, og har en jevn og høy daglig omsetning med liten avstand mellom kjøps- og salgskurs og stor ordredybde i forhold til foretakets eksponering. Tilleggspotensial: 0 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p><i>2. Moderat risiko</i> En stor del av foretakets aksjerelaterte posisjoner er omsatt på børs, har i hovedsak en jevn og høy daglig omsetning med liten avstand mellom kjøps- og salgskurs og stor ordredybde i forhold til foretakets eksponering. Tilleggspotensial: 10 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p><i>3. Betydelig risiko</i> Hoveddelen av foretakets aksjerelaterte posisjoner er ikke omsatt på børs, eller har ujevn eller lav daglig omsetning med tidvis stor avstand mellom kjøps- og salgskurs og liten ordredybde i forhold til foretakets eksponering. Tilleggspotensial: 20 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p>

4. Renterisiko

Renterisiko knyttet til foretakets bankportefølje (IRRBB) er normalt den største og viktigste renterisikoen og skal vurderes særskilt.⁸ En bank vil ha renterisiko knyttet til store deler av balansen og til vesentlige deler av resultatregnskapet. Renterisiko kan reduseres gjennom sikringer, men fordi renterisikoen i en bank inngår i store deler av virksomhetene og fordi risikoen er så sammensatt, vil det normalt være betydelig renterisiko i en bank. Fordi risikoen er sammensatt bør flere metoder benyttes for å måle renterisiko, der man både ser på effekter på egenkapitalen (EVE-metoden) og på resultatet (NII-metoden). Under EVE-metoden bør flere scenarier for renteutvikling benyttes, da foretaket ellers kan sikre seg mot én type renteendringer (eksempelvis parallellskift), men ha en betydelig eksponering mot andre typer renteendringer (eksempelvis en brattere rentekurve).

Andeler i rentefond, obligasjonsfond og pengemarkedsfond medregnes under renterisikovurderingen. Dersom foretaket har en egen handelsportefølje med renterisiko, vurderes denne særskilt.

Renterisiko har tre komponenter; gap-risiko, basisrisiko og opsjonsrisiko. *Gap-risiko* (også kalt durasjonsrisiko) er risiko knyttet til avvik i rentebinding mellom aktiva og passiva. *Basisrisiko* er risiko knyttet til at finansielle instrumenter og sikringen av disse har forskjellig basis (eksempelvis referanserente)⁹. Basisrisikoen knyttet til den pågående referanserentereformen bør vurderes særskilt. *Opsjonsrisiko* består av eksplisitte opsjoner i kontraktene og implisitt opsjonsrisiko som følger av avtalenes karakter og markedspraksis. Alle foretak vil normalt ha gap-risiko, men det varierer i hvilken grad basis- og opsjonsrisiko er relevant.

Etter EBA/GL/2018/02 punkt 13 forventes at foretakene måler effekten av endringer i rentene både som et verditap (effekt på økonomisk verdi, EVE¹⁰) og som en endring i inntjeningen (effekt på resultatet, NII). De to beregningsmetodene bør sees samlet for å favne alle vesentlige sider ved renterisikoen (jfr. punkt 81). Proporsjonalitetsprinsippet vil ivaretas, kravet til omfang/granularitet i risikovurderingen øker med foretakets størrelse og kompleksitet. I tillegg til de seks standardstressene utarbeidet av EBA bør foretak i gruppe 1 og gruppe 2 utarbeide egne stress tilpasset foretakets forretningsmodell (jfr. punkt 85). Beste praksis er stress begrunnet i en mulig men lite sannsynlig makrohendelse med betydelig effekt for foretaket. Finanstilsynet legger til grunn at retningslinjene følges.

Effekten etter NII-metoden kan vurderes ved parallellskift i renten eller ved andre rentescenarier som er relevante for foretaket. Verdiendringer på verdipapirer bør inkluderes i analysen, uavhengig av om verdiendringen føres over resultatet eller rett mot egenkapitalen (jfr. punkt 14). Foretak i gruppe 1 og gruppe 2 bør inkludere utviklingen i marginer i analysen etter NII-metoden og kan gjøre det etter EVE-metoden (punkt 83).

Posisjoner både i handelsporteføljen og bankporteføljen skal inngå i beregningsgrunnlaget¹¹. I vurderingen av risikofaktorene Risikospredning og Markedslikviditet foretas det påplussinger i tapspotensialet som beregnes under Eksponering.

Hovedregelen er at risikovurderingen skal baseres på de rammer som foretakets styre har etablert.

⁸ Se følgende dokumenter fra EBA og Baselkomiteen: EBA/GL/2018/02: "Guidelines on the management of interest rate risk arising from non-trading activities, July 2018" og BCBS: "Standards - Interest rate risk in the banking book, April 2016".

⁹ Swapspreadrisko anses ikke som basisrisiko og behandles derfor som en egen type markedsrisiko. Swapspreadrisko oppstår fordi verdien av derivatet i motsetning til det finansielle instrumentet som er sikret (f.eks. utstedte obligasjoner) varierer med utviklingen i swapspreadene (f.eks. basisspreader). Denne risikoen oppstår selv om derivatet og obligasjonene har samme basis (f.eks. 3 mnd. Nibor).

¹⁰ Se EBA/GL/2018/02 punkt 13 og 81.

¹¹ På samme måte som for aksjerisiko, inngår handelsporteføljen av rentepapirer i pilar 1-kravet. Dette hensyntas av Finanstilsynet i fastsettelsen av pilar 2-kravet i SREP jf. Rundskriv 12/2016, vedlegg 3. Ved beregning av markedsrisikonivå utenom SREP, som ved stedlig tilsyn, inngår rammene for både handelsporteføljen og bankporteføljen i beregningen av tapspotensialet fra stresstesten.

Hvis det ikke foreligger rammer eller styrevedtak for hele eller deler av renterisikoen må det foretas en konservativ vurdering basert på faktisk portefølje. For risikofaktorene Risikospredning og Markedslikviditet økes graderingskarakteren med én i forhold til en vurdering av faktisk portefølje.

Hvis foretaket kun anvender VaR-rammer for å styre sin renterisiko, og rammen omfatter det vesentligste av foretakets eksponering mot renterisiko, kan vurderingen baseres på denne rammen. I den grad VaR-modellen tar hensyn til de forhold som vurderes under risikofaktorene Risikospredning og Markedslikviditet, skal det ikke gis tillegg for disse faktorene.

Det samlede tapspotensialet for renterisiko defineres som summen av tapspotensialene til de tre risikofaktorene.

4.1 Eksponering

<p>Formålet med evalueringen av risikofaktoren eksponering:</p> <p>- Fastslå tapspotensialet for renterisiko ved standardiserte stress-scenarier.</p>	
Nødvendig informasjon	Vurderingskriterier
<p>EVE: Beregnet tap ved en generell endring i markedsrenten på 2 prosentpoeng over hele rentekurven samt tap i de seks stressene i EBAs retningslinjer.</p> <p>I tillegg beregnes eksponeringen ved bankspesifikke stress i større banker.</p> <p>NII: Årlig resultateffekt ved parallellskift i renten og/eller andre rentescenarier som er relevante for foretaket. Hovedregelen er at beregningen baseres på vedtatte rammer for både handelsporteføljer og bankporteføljer.</p> <p><u>Når eksponeringen beregnes ut fra eksponeringsrammer eller faktiske posisjoner:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Utgangspunktet er de overordnede rammene som vedtas av styret.¹² • Posisjoner som ikke er styrt av rammer vurderes konservativt. • Utgangspunktet for beregning av tapspotensialet er posisjonenes markedsverdi. • Alle finansielle instrumenter med renterisiko inkluderes, herunder derivater og obligasjonsfond/pengemarkedsfond. • Lineære derivater medregnes med verdien av underliggende og ikke-lineære derivater med deltaverdien. • Alle typer short-posisjoner regnes til fradrag i eksponeringen. • Stop loss mekanismer hensyntas ikke. <p><u>Når eksponeringen beregnes ut fra VaR- rammer:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • For foretak som kun benytter VaR-modeller kan også foretakets vedtatte VaR-rammer benyttes som utgangspunkt for vurderingen. • Dekker VaR-rammene større deler, men ikke all renterisiko, kan det skjønnsmessig vurderes om beregningen skal baseres på VaR-rammene. Dekkes kun en mindre del av renterisikoen under en VaR-ramme, benyttes ordinære eksponeringsrammer eller faktisk eksponering for hele renterisikoen. • Utgangspunktet er foretakets faktiske overordnede VaR-rammer vedtatt av styret. Rammene må justeres slik at de viser maksimalt tap innenfor en tidshorisont på ett år ved et konfidensnivå som er konsistent med det stress-scenarieret som er lagt til grunn over. 	<p>Det beregnede tapspotensialet danner utgangspunkt for tilleggene i tapspotensialet beregnet under risikofaktorene Risikospredning og Markedslivviditet.</p>

¹² Det må vurderes om det må gjøres justeringer av beregningsgrunnlaget basert på foretakets definisjon av rammene.

4.2 Risikospredning

<p>Formålet med evalueringen av risikofaktoren risikospredning:</p> <p>- Fastslå et tillegg i tapspotensialet for renterisiko som følge av manglende risikospredning.</p>	
Nødvendig informasjon	Vurderingskriterier
<p>Informasjon som viser grad av risikospredning i forhold til renterisikoeksponering i enkeltvalutaer og eksponering mot rentekurverisiko.¹³</p> <p>Utgangspunktet er foretakets etablerte rammer og retningslinjer for risikospredning.</p> <p>For større banker (kategori 1 og 2): Beregnet tap (EVE) ved vridning i rentekurven som spesifisert i stress-scenarier i Basel standarden (se fotnote Feil! Bokmerke er ikke definert.). Bankspesifikke stress beregnes i tillegg.</p> <p>For foretak hvor risikofaktoren eksponering kun er basert på VaR-rammer evalueres ikke risikospredningen dersom dette er dekket av VaR-modellen.</p> <p>Vurderingselementer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Graden av risikospredning vurderes i form av avvik mot en best mulig spredning mellom ulike valutaer og fordelingen av eksponering over rentekurven(e). • Det er sentralt å avklare i hvilken grad det er etablert rammer som sikrer at posisjonene har god risikospredning. (Rammer for å styre rentekurverisiko innebærer f.eks. ofte en inndeling av posisjonene i intervaller basert på rentebindingstid hvor det settes renterisikorammer for netto eksponering innenfor hvert løpetidsintervall ("gapping"-rammer)). • Dersom relevante rammer ikke er etablert, kan det ses noe hen til eventuelle kvalitative formuleringer om krav til risikospredning og gjøre en konservativ vurdering av den faktiske posisjonen. • Hvis det verken er fastsatt rammer eller kvalitative retningslinjer for risikospredning økes karakteren med én i forhold til en vurdering av de faktiske posisjonene. 	<p>1. Lav risiko Foretakets posisjoner har en god spredning på valutaer og en jevn eksponering over hele rentekurven. Tilleggspotensial: 0 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p>2. Moderat risiko Foretakets posisjoner har i hovedsak en akseptabel spredning på valutaer og en jevn eksponering over hele rentekurven, men tillater en viss grad av konsentrasjon. Tilleggspotensial: 10 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p>3. Betydelig risiko Foretaket har en begrenset spredning i forhold til vesentlige dimensjoner for risikospredning. Tilleggspotensial: 20 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p>

¹³ Rentekurverisiko er risiko for tap ved ikke-parallele skift i rentekurven (endringer i helningen og krumningen på rentekurven).

4.3 Markedslikviditet

Formålet med evalueringen av risikofaktoren markedslikviditet: - Fastslå et tillegg i tapspotensialet for risiko for tap ved rask avdekking av renterisiko.	
Nødvendig informasjon	Vurderingskriterier
<p>Posisjoner med lav markedslikviditet (stor avstand mellom kjøps- og salgskurs og liten ordredybde).</p> <p>For foretak hvor risikofaktoren eksponering kun er basert på VaR-rammer evalueres ikke markedslikviditet hvis dette er dekket av VaR-modellen.</p> <p>Vurderingselementer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utgangspunktet er en vurdering av etablerte rammer og retningslinjer for posisjoner med lav likviditet. • Det må vurderes om lav likviditet representerer et problem, eller om renterisikoen enkelt kan avdekkes ved å innta motsatte posisjoner i andre (likvide) instrumenter. • Dersom relevante rammer ikke er etablert, kan man se noe hen til eventuelle kvalitative formuleringer om krav til markedslikviditet og gjøre en konservativ vurdering av den faktiske posisjoneringen. • Hvis det verken er fastsatt rammer eller kvalitative retningslinjer om markedslikviditet økes karakteren med én i forhold til en vurdering av markedslikviditeten i de faktiske posisjonene. 	<p>1. Lav risiko Foretakets renterelaterte posisjoner har en jevn og høy daglig omsetning med liten avstand mellom kjøps- og salgskurs og stor ordredybde i forhold til foretakets eksponering. Tilleggspotensial: 0 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p>2. Moderat risiko Foretakets renterelaterte posisjoner har i hovedsak en jevn og høy daglig omsetning med liten avstand mellom kjøps- og salgskurs og stor ordredybde i forhold til foretakets eksponering. Tilleggspotensial: 10 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p>3. Betydelig risiko En stor del av foretakets renterelaterte posisjoner har ujevn eller lav daglig omsetning med tidvis stor avstand mellom kjøps- og salgskurs og liten ordredybde i forhold til foretakets eksponering. Tilleggspotensial: 20 prosent av tapspotensialet under Eksponering</p>

5. Valutarisiko

Valutarisiko består av risikoen for tap når valutakursene endres. Alle finansielle instrumenter og øvrige posisjoner med valutarisiko skal inkluderes i vurderingen.

Risikofaktoren Eksponering måles som størrelsen på tapspotensialet i et stress-scenario hvor valutakursene endrer seg med 25 prosent i ugunstig retning. I vurderingen av risikofaktorene Risikospredning og Markedslikviditet foretas det påplussinger i tapspotensialet som beregnes under Eksponering.

Hovedregelen er at risikovurderingen skal baseres på de risikorammene som foretakets styre har etablert for både handelsporteføljer og bankporteføljer¹⁴.

Hvis det ikke foreligger rammer eller styrevedtak for hele eller deler av valutarisikoen må det foretas en konservativ vurdering basert på faktisk portefølje. For risikofaktorene Risikospredning og Markedslikviditet økes karakteren med én i forhold til en vurdering av faktisk portefølje.

Hvis foretaket kun har etablert VaR-rammer for å styre sin valutarisiko, og rammen omfatter betydelige deler av foretakets eksponering mot valutarisiko, kan vurderingen baseres på denne rammen. I den grad VaR-modellen tar hensyn til de forhold som vurderes under risikofaktorene Risikospredning og Markedslikviditet, skal det ikke gis tillegg for disse faktorene.

Det samlede tapspotensialet for valutarisiko defineres som summen av tapspotensialene til de tre risikofaktorene.

¹⁴ Se fotnote 11

5.1 Eksponering

<p>Formålet med evalueringen av risikofaktoren eksponering:</p> <p>- Fastslå tapspotensialet for valutarisiko ved et standardisert stress-scenario.</p>	
Nødvendig informasjon	Vurderingskriterier
<p>Beregnet tap ved en negativ endring på 25 prosent i kursen på utenlandsk valuta i forhold til norske kroner.</p> <p>Hovedregelen er at beregningen baseres på vedtatte rammer for foretakets/konsernets samlede netto valutaposisjon (inkludert både handelsporteføljer og bankporteføljer).</p> <p><u>Når eksponeringen beregnes ut fra eksponeringsrammer eller faktiske posisjoner:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Utgangspunktet er de overordnede rammene som vedtas av styret.¹⁵ • Posisjoner som ikke er styrt av rammer vurderes konservativt. • Utgangspunktet for beregning av tapspotensialet er posisjonenes markedsverdi omregnet til norske kroner til spotkurs. Netto valutaposisjon skal beregnes etter kapitalkravforskriften § 38-3. • Alle finansielle instrumenter og øvrige eiendeler med valutarisiko inkluderes. • Lineære derivater medregnes med verdien av underliggende og ikke-lineære derivater med deltaverdien. • Alle short-posisjoner regnes til fradrag i eksponeringen i den enkelte valuta og i den totale valutaeksponeringen omregnet til norske kroner. • Stop loss mekanismer hensyntas ikke. <p><u>Når eksponeringen beregnes ut fra VaR- rammer:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • For foretak som kun benytter VaR-modeller, kan også foretakets vedtatte VaR-rammer benyttes som utgangspunkt for vurderingen. • Dekker VaR-rammer større deler, men ikke all valutarisiko, kan det skjønnsmessig vurderes om beregningen skal baseres på VaR-rammene. Dekkes kun en mindre del av valutarisikoen under en VaR-ramme, benyttes ordinære eksponeringsrammer eller faktisk eksponering for hele valutarisikoen. • Utgangspunktet er foretakets faktiske overordnede VaR-rammer vedtatt av styret. Rammene må justeres slik at de viser maksimalt tap innenfor en tidshorisont på ett år ved et konfidensnivå som er konsistent med det stress-scenarioet som er lagt til grunn over. 	<p>Det beregnede tapspotensialet danner utgangspunkt for tilleggene i tapspotensialet beregnet under risikofaktorene Risikospredning og Markedslikviditet.</p>

¹⁵ Det må vurderes om det må gjøres justeringer av beregningsgrunnlaget basert på foretakets definisjon av rammen.

5.2 Risikospredning

Formålet med evalueringen av risikofaktoren risikospredning: - Fastslå et tillegg i tapspotensialet for valutarisiko som følge av manglende risikospredning.	
Nødvendig informasjon	Vurderingskriterier
<p>Informasjon som viser grad av risikospredning i forhold til eksponering i enkeltvalutaer eller geografiske områder med korrelerte valutaer.</p> <p>Utgangspunktet er etablerte rammer og retningslinjer for risikospredning.</p> <p>For foretak hvor risikofaktoren Eksponering er basert på VaR-rammer evalueres ikke risikospredningen dersom dette er dekket av VaR-modellen.</p> <p>Vurderingselementer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Graden av risikospredning vurderes i form av avvik mot en best mulig spredning mellom ulike valutaer og geografiske områder. • I den grad det er konsentrasjon i enkeltvalutaer, bør det også trekkes inn en vurdering av omsetteligheten samt eksponeringens størrelse i forhold til markedsomsetningen til relevante valuta. En viss konsentrasjon mot USD og EUR anses som relativt uproblematisk. • Eksponeringsandel i enkeltvalutaer. • Det er sentralt å avklare i hvilken grad det er etablert rammer som sikrer at investeringene har god risikospredning, herunder retningslinjer for hvilke valutaer som foretaket kan eksponeres for. • Dersom relevante rammer ikke er etablert, kan man se noe hen til eventuelle kvalitative formuleringer om krav til risikospredning og gjøre en konservativ vurdering av den faktiske posisjoneringen. • Hvis det verken er fastsatt rammer eller kvalitative retningslinjer for risikospredning økes graderingskarakteren med én i forhold til en vurdering av de faktiske posisjonene. 	<p><i>1. Lav risiko</i> Foretakets posisjoner har en god spredning på valutaer og geografiske områder. Tilleggspotensial: 0 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p><i>2. Moderat risiko</i> Foretakets posisjoner har i hovedsak en god spredning på valutaer og geografiske områder, men tillater en viss grad av konsentrasjon. Tilleggspotensial: 10 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p><i>3. Betydelig risiko</i> Foretakets posisjoner har en begrenset spredning på ulike valutaer og geografiske områder. Tilleggspotensial: 20 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p>

5.3 Markedslikviditet

<p>Formålet med evalueringen av risikofaktoren markedslikviditet:</p> <p>- Fastslå et tillegg i tapspotensialet for risiko for tap ved rask avdekking av valutarisiko.</p>	
Nødvendig informasjon	Vurderingskriterier
<p>Posisjoner i valutaer med lav likviditet og investeringer i valutainstrumenter med lav likviditet (stor avstand mellom kjøps- og salgskurs og liten ordredybde).</p> <p>For foretak hvor risikofaktoren eksponering er basert på VaR-rammer evalueres ikke markedslikviditeten hvis dette er dekket av VaR-modellen.</p> <p>Vurderingselementer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utgangspunktet er en vurdering av etablerte rammer og retningslinjer for investeringer i valutaer, og valutarelaterte finansielle instrumenter med lav likviditet. • For rene valutaposisjoner gjelder dette muligheten til å ta posisjoner i ikke-konvertible og lite likvide valutaer. Eksponering mot hovedvalutaer (f.eks. USD, EUR, GBP, CHF, etc.) med stor omsetning anses normalt som likvid. • For valutarelaterte finansielle instrumenter må det vurderes om lav likviditet representerer et problem, eller om valutaposisjonen kan avdekkes enkelt ved å innta motsatte posisjoner i andre (likvide) instrumenter. 	<p><i>1. Lav risiko</i> Foretaket har utelukkende posisjoner i konvertible valutaer og kan raskt avdekke all valutarisiko. Tilleggspotensial: 0 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p><i>2. Moderat risiko</i> Foretaket har i all hovedsak posisjoner i konvertible valutaer og kan raskt avdekke hoveddelen av valutarisikoen. Tilleggspotensial: 10 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p><i>3. Betydelig risiko</i> Foretaket har betydelige posisjoner i ikke-konvertible valutaer, og vil i noen tilfeller ha problemer med å avdekke den øvrige valutarisikoen. Tilleggspotensial: 20 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p>

6. Spreadrisiko

Spreadrisiko defineres her som risikoen for endringer i markedsverdi av obligasjoner, sertifikater og eventuelle kredittderivater som følge av generelle endringer i kredittspreader. Metodikken er basert på Solvens II regelverket for forsikringsforetak. Metodikken benyttet for banker er imidlertid noe forenklet.

Risikofaktoren Eksponering måles som summen av tapspotensialer beregnet for hver enkelt kredittrisikoeksponering. Tapspotensialet for den enkelte kreditteksponering beregnes med utgangspunkt i kredittspreadendringene som følger av tabellen nedenfor og kreditteksponeringens durasjon. Som en forenkling kan gjenværende løpetid legges til grunn i beregningen. I beregningen skal en legge til grunn markedsverdier, dvs. at vi ser bort fra at enkelte porteføljer regnskapsmessig kan være ført til amortisert kost (holdes til forfall).

Risikovurderingen baseres på foretakets faktiske posisjoner av rentebærende papirer i både handelsporteføljer og bankporteføljer¹⁶. Statsobligasjoner utstedt av AAA- og AA-ratede stater innen OECD (i egen valuta) og beholdninger i datterforetaks OMF papirer inkluderes ikke i vurderingen. Eventuelle korte posisjoner i tilsvarende instrument utstedt av samme utsteder kan trekkes fra. Posisjoner i rentefond og obligasjonsfond skal inkluderes i beregningsgrunnlaget. Der hvor gjennomsnittlig durasjon og rating for fondet ikke er oppgitt, vil det bli benyttet en løpetid på 3 år og det antas at beholdningen ikke er ratet. Finanstilsynets metodikk dekker ikke spreadrisiko knyttet til foretakenes egne innlån.

Hvis foretaket kun har etablert VaR-rammer for å styre spreadrisiko, og rammen omfatter betydelige deler av foretakets eksponering mot spreadrisiko, kan vurderingen baseres på denne rammen. I den grad VaR-modellen tar hensyn til de forhold som vurderes under risikofaktorene Risikospredning og Markedslikviditet, skal det ikke gis tillegg for disse faktorene.

Det samlede tapspotensialet for spreadrisiko defineres som summen av tapspotensialene til de tre risikofaktorene.

Kredittspreadendring per risikoklasse

Rating	Risikoklasse ¹⁷	Spread endring
AAA	1	0,9 %
AA		1,1 %
A	2	1,4 %
BBB	3	2,5 %
BB	4	4,5 %
B eller lavere	5	7,5 %
Ikke ratet	-	3,0 %
Obligasjoner med Fortrinnsrett (AAA)	1	0,7 %
Obligasjoner med Fortrinnsrett (AA)	1	0,9 %
"Andre 0-vektene" ¹⁸	0	0,3 %

¹⁶ Se fotnote 11.

¹⁷ Se Finanstilsynets rundskriv 9/2014 om ratinger for fastsetting av risikovekter for engasjementer ved beregning av kapitaldekning. Standard & Poor's ratingklasser er tatt inn som en illustrasjon i tabellen.

¹⁸ Eksponeringer med null i risikovekt etter CRR/CRD IV-forskriften unntatt eksponeringer mot stater med AAA- og AA-rating i OECD-området

6.1 Eksponering

<p>Formålet med evalueringen av risikofaktoren eksponering:</p> <p>- Fastslå tapspotensialet basert på standardiserte kredittspreadendringer.</p>	
Nødvendig informasjon	Vurderingskriterier
<p>Beregnet tap ved kredittspreadendringer som er definert i tabellen over. Beregningen kan gjøres per ratingklasse (sum markedsverdi for ratingklassen multiplisert med gjennomsnittlig durasjon for ratingklassen multiplisert med definert kredittspreadendring for ratingklassen). Samlet tapspotensial er lik summen av tapspotensialet per ratingklasse.</p> <p>Hovedregelen er at beregningen baseres på faktiske posisjoner. Foretakets ramme skal imidlertid også vurderes og avvik analyseres.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utgangspunktet for beregning av tapspotensialet er posisjonenes markedsverdi, dvs. at en ser bort fra at enkelte porteføljer regnskapsmessig kan være ført til amortisert kost (hold til forfall). • Obligasjoner og sertifikater (kun eiendeler) og relevante fondsandeler og kredittderivater inkluderes i analysen. • Statsobligasjoner denominert i utsteders egen valuta innen OECD-området inkluderes ikke. • Enkelte multilaterale utviklingsbanker og internasjonale organisasjoner er unntatt beregningsgrunnlaget, samt andre motparter definert i kapitalkravforskriften med 0% vektning. • Videre holdes posisjoner i OMF papirer utstedt fra hel- eller deleide kredittforetak på vegne av foretaket utenom ("egne" OMF-beholdninger). • Eventuelle short-posisjoner regnes til fradrag i eksponeringen. • Stop loss-mekanismer hensyntas ikke. • Kun offisiell rating fra godkjent ratingbyrå kan benyttes. 	<p>Det beregnede tapspotensialet danner utgangspunkt for tilleggene i tapspotensialet beregnet under risikofaktoren Risiko-spredning og Markedslikviditet.</p>

6.2 Risikospredning

Formålet med evalueringen av risikofaktoren risikospredning: - Vurdere effekten på samlet spreadrisiko som følge av manglende risikospredning.	
Nødvendig informasjon	Vurderingskriterier
<p>Informasjon som viser grad av risikospredning i forhold til eksponering i enkeltutstedere, enkeltsektorer og geografiske områder.</p> <p>Utstedere med høy klimarisiko vurderes å øke risikoen i porteføljen, dette kan tas inn som en negativ diversifiseringseffekt i analysen.</p> <p>Utgangspunktet er foretakets faktiske eksponering samt etablerte rammer og retningslinjer for risikospredning.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Graden av risikospredning vurderes i form av avvik mot en best mulig spredning mellom enkeltutstedere, bransjer og geografiske områder. • Det er sentralt å avklare i hvilken grad det er etablert rammer som sikrer at posisjonene har god risikospredning, herunder allokeringsrammer for rentebærende verdipapirer. • Dersom relevante rammer ikke er etablert, kan man se noe hen til eventuelle kvalitative formuleringer om krav til risikospredning og gjøre en konservativ vurdering av den faktiske posisjonen. • Hvis det verken er fastsatt rammer eller kvalitative retningslinjer for risikospredning økes karakteren med én i forhold til en vurdering av de faktiske posisjonene. 	<p>1. Lav risiko Foretakets investeringer følger indeksene i ulike land, og fordelingen mellom disse landene reflekterer i stor grad størrelsen på markedene. For mindre foretak aksepteres en begrenset internasjonal spredning. Tilleggspotensial: 0 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p>2. Moderat risiko Foretakets investeringer er i stor grad diversifisert i forhold til alle vesentlige dimensjoner som enkeltutstedere, enkeltsektorer og geografiske områder, men tillater en viss grad av konsentrasjon. Tilleggspotensial: 10 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p>3. Betydelig risiko Foretakets investeringer er lite diversifisert i forhold til vesentlige dimensjoner som enkeltutstedere, sektorer og geografiske områder. Det foretas plasseringer som kan medføre at risikoen blir betydelig høyere enn indeksen i delporteføljer av vesentlig omfang. Tilleggspotensial: 20 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p>

6.3 Markedslikviditet

Formålet med evalueringen av risikofaktoren markedslikviditet: - Vurdere risiko for tap ved rask avdekking av spreadrisiko.	
Nødvendig informasjon	Vurderingskriterier
<p>Posisjoner med lav markedslikviditet (stor avstand mellom kjøps- og salgskurs og liten ordredybde).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utgangspunktet er en vurdering av faktiske posisjoner samt retningslinjer for posisjoner med lav likviditet. • Det må vurderes om lav likviditet representerer et problem, eller om kredittrisikoen kan avdekkes ved å innta motsatte posisjoner i andre (likvide) instrumenter. • Dersom relevante rammer ikke er etablert, kan man se noe hen til eventuelle kvalitative formuleringer om krav til markedslikviditet og gjøre en konservativ vurdering av den faktiske posisjoneringen. • Hvis det verken er fastsatt rammer eller kvalitative retningslinjer om markedslikviditet økes karakteren med én i forhold til en vurdering av markedslikviditeten i de faktiske posisjonene. 	<p>1. Lav risiko Foretakets spreadrisiko kan avdekkes ved å innta posisjoner i instrumenter med jevn og høy daglig omsetning med liten avstand mellom kjøps- og salgskurs og stor ordredybde i forhold til institusjonens eksponering. Tilleggspotensial: 0 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p>2. Moderat risiko Foretaket kan avdekke hoveddelen av spreadrisiko ved å innta posisjoner i instrumenter med jevn og høy daglig omsetning med liten avstand mellom kjøps- og salgskurs og stor ordredybde i forhold til institusjonens eksponering. Tilleggspotensial: 10 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p>3. Betydelig risiko En stor del av foretakets spreadrisiko kan ikke avdekkes eller kun avdekkes ved å innta posisjoner i instrumenter med ujevn eller lav daglig omsetning med tidvis stor avstand mellom kjøps- og salgskurs og liten ordredybde i forhold til foretakets eksponering. Tilleggspotensial: 20 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p>

7. Eiendomsrisiko

Eiendomsrisiko består av markedsrisiko knyttet til posisjoner og direkte eierskap i eiendom, inkludert egne eide forretningslokaler (herunder bankbygg og eiendom som benyttes av ansatte), eiendomsselskaper samt overtatte kredittengasjement innen eiendom. Plasseringer med eierandeler i eiendomsfond medregnes også under eiendomsrisikovurderingen.

Risikofaktoren Eksponering måles som størrelsen på tapspotensialet i et stress-scenario hvor markedsverdien av eiendomsposisjonene faller med **30 prosent**. I vurderingen av risikofaktorene Risikospredning og Markedslikviditet foretas det påplussinger i tapspotensialet som beregnes under Eksponering.

Hovedregelen er at risikovurderingen skal baseres på markedsverdi av faktiske beholdninger. Foretakene må dokumentere eller sannsynliggjøre markedsverdiene for vesentlige posisjoner.

Det samlede tapspotensialet for eiendomsrisiko defineres som summen av tapspotensialene til de tre risikofaktorene.

7.1 Eksponering

<p>Formålet med evalueringen av risikofaktoren Eksponering: - Fastslå tapspotensialet for eiendomsrisiko ved et standardisert stress-scenario.</p>	
Nødvendig informasjon	Vurderingskriterier
<p>Beregnet tap ved et generelt fall i eiendomspriser på 30 prosent.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hovedregelen er at beregningen baseres på faktiske posisjoner. • Utgangspunktet for beregning av tapspotensialet er posisjonenes markedsverdi (virkelig verdi). • Eierposisjoner og andeler i næringseiendom, eiendomsselskaper, eiendomsfond samt direkte eie av eiendommer, herunder egne bankbygg og eiendom til egen/ansattes bruk. • Eierposisjoner som følge av overtatte kredittengasjement skal inkluderes. • Verdien av bokførte verdier i forhold til markedsverdi for eiendommer som ikke er bokført til virkelig verdi. Dersom det er betydelige merverdier (markedsverdien overstiger bokført verdi), skal det skjønnsmessig vurderes om tapspotensialet bør reduseres tilsvarende. 	<p>Det beregnede tapspotensialet danner utgangspunkt for tilleggene i tapspotensialet beregnet under risikofaktorene Risiko-spredning og Markedslikviditet.</p>

7.2 Risikospredning

Formål med evalueringen av risikofaktoren Risikospredning: - Fastslå et tillegg i tapspotensialet for eiendomsrisiko som følge av manglende risikospredning.	
Nødvendig informasjon	Vurderingskriterier
<p>Informasjon som viser grad av risikospredning i forhold til eksponering i enkeltmotparter, eiendomssegmenter og geografiske områder.</p> <p>Vurderingselementer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Graden av risikospredning vurderes i form av avvik mot en best mulig spredning mellom enkeltmotparter, segmenter og geografiske områder. • Det er sentralt å avklare i hvilken grad det er etablert rammer som sikrer at investeringene har god risikospredning, som f.eks. krav til geografisk spredning, spredning på segmenter og maksimal plassering i enkeltelskaper. • Dersom relevante rammer ikke er etablert, kan man se noe hen til eventuelle kvalitative formuleringer om krav til risikospredning og gjøre en konservativ vurdering av den faktiske posisjonen. • Hvis det verken er fastsatt rammer eller kvalitative retningslinjer om risikospredning økes graderingskarakteren med én i forhold til en vurdering av risikospredningen i den faktiske porteføljen. 	<p>1. Lav risiko Foretakets posisjoner har en god spredning på segmenter og geografiske områder. For lokale sparebanker aksepteres en begrenset geografisk spredning. Tilleggspotensial: 0 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p>2. Moderat risiko Foretakets posisjoner har i hovedsak en god spredning på segmenter og geografiske områder, men tillater en viss grad av konsentrasjon. Tilleggspotensial: 10 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p>3. Betydelig risiko Foretakets posisjoner har en begrenset spredning på ulike segmenter og geografiske områder. Tilleggspotensial: 20 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p>

7.3 Markedslikviditet

Formålet med evalueringen av risikofaktoren markedslikviditet: - Fastslå et tillegg i tapspotensialet for risiko for tap ved rask avdekking av eiendomsposisjoner.	
Nødvendig informasjon	Vurderingskriterier
<p>Informasjon som viser alle enkeltposisjoner i eiendom.</p> <p>Vurderingselementer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utgangspunktet er en vurdering av faktiske posisjoner samt retningslinjer for investeringer i eiendom. • Geografisk plassering i større markeder med høyt antall transaksjoner av næringseiendom. • Eiendommens beliggenhet og utsatthet for konjunktorendringer. • Det må vurderes om lav likviditet representerer et problem, eller om eiendomsposisjonen kan avdekkes ved å innta motsatte posisjoner i andre (likvide) instrumenter. 	<p>1. Lav risiko Foretaket har utelukkende posisjoner i eiendommer med god beliggenhet og hyppig transaksjonsomsetning og kan raskt avdekke alle posisjoner. Tilleggspotensial: 0 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p>2. Moderat risiko Foretaket har i all hovedsak posisjoner i eiendommer med god beliggenhet og en viss transaksjonsomsetning, og kan stort sett forvente å avdekke hoveddelen av eiendomsrisikoen. Tilleggspotensial: 10 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p> <p>3. Betydelig risiko Foretaket har betydelige posisjoner i eiendom som har lavt transaksjonsvolum og mindre ettertraktet beliggenhet, og vil i noen tilfeller ha problemer med å avdekke posisjonene. Tilleggspotensial: 20 prosent av tapspotensialet under Eksponering.</p>

